

Kotwica transformacji: hydroelektrownia Itaipu jako prekursorka Zielonego Nowego Ładu terytorialnego

W obliczu nasilającego się wielowymiarowego kryzysu toczy się intensywna debata na temat konieczności aplikacji głębszych systemowych rozwiązań (transformacji społeczno-ekologicznych). W ujęciu historycznym, nieustanne retoryczne odniesienia do rooseveltowskiego Nowego Ładu nie przekładają się na pogłębioną polityczną analizę na temat istotności doświadczeń z tamtej epoki w kontekście aktualnych propozycji „Zielonego Nowego Ładu” (ZNŁ). W ujęciu teoretycznym, podejście sektorowo-problemowe ("mission-oriented") w ramach "zielonego państwa przedsiębiorczego", oraz podejście lokalno-bioregionalne ("place-based") w ramach zarządzania terytorialnego, traktowane są rozłącznie. W ujęciu operacyjnym proponowane strategie sytuują się na wysokim poziomie abstrakcji ("moonshot"). Przykłady "organizacji zorientowanych na misję" (NASA, Google, Apple) ilustrują instytucje w większości oderwane od rzeczywistości terytorialnej obszarów peryferyjnych, redukując w ten sposób zasięg inicjatyw w ramach ZNŁ do enklaw ekoinnowacji.

Niniejszy projekt badawczy mierzy się z problemem przełożenia makro-dyskursu ZNŁ na konkretne międzysektorowe działania, w ramach konkretnych terytoriów, inicjowane przez lokalne podmioty "państwa przedsiębiorczego". Analizowana jest również adekwatność "zorientowanej na misję" polityki terytorialnej z okresu Wielkiej Depresji w odniesieniu do obecnie proponowanych rozwiązań. Punkt wyjścia stanowi stworzony na potrzeby projektu model teoretyczny tzw. organizacji kotwiczącej ("Anchor"), łączący w sobie założenia nurtów sektorowego i terytorialnego. (Transition) Anchor miałby zatem dynamizować i nadawać spójny charakter procesowi wdrażania NZŁ w obrębie swojej strefy wpływów. Badanie weryfikuje możliwość wdrożenia tego typu rozwiązań w kontekście sektora energetycznego, który przez część obserwatorów postrzegany jest jako hamulec ("veto incumbent"), przez innych natomiast jako potencjalna awangarda ZNŁ.

Model "zorientowanej na misję organizacji kotwiczącej" testowany jest w ramach analizy przypadków 3 państwowych przedsięwzięć energetycznych: Tennessee Valley Authority (TVA) stanowiąca najbardziej emblematyczną inicjatywę rooseveltowskiego Nowego Ładu (1933-1944); Itaipu Binacional, która adaptuje model TVA do kontekstu współczesnej agendy rozwojowej (2003-2016); oraz Kostarykański ICE. W ramach każdego z 3 przypadków analizowana jest tzw. "konfiguracja KMR" (kontekst-mechanizm-rezultat). Konfiguracje są badane przy użyciu metody rozszerzonego przypadku (ECM) opartej na ujęciu etnograficznym. Badania terenowe obejmują m. in. prowadzenie obserwacji uczestniczącej, wywiadów, focus groups, jak również realizację eseju audiowizualnego. "Konfiguracje KMR" zaobserwowane w ramach studium przypadku Itaipu, porównywane są kontrfaktualnie (scenariusze alternatywne w ramach tego samego przypadku); retrospektywnie (w odniesieniu do przypadku TVA) i prospektywnie (w odniesieniu do przypadku ICE). Wynikiem badań ma być nowy ugruntowany empirycznie model "zorientowanej na misję organizacji kotwiczącej" (rekonstrukcja teorii).

Projekt opiera się w głównej mierze na wieloletnim doświadczeniu zawodowym jego kierownika, uzupełnianym o dialog z wybitnymi międzynarodowymi teoretykami i praktykami w zakresie transformacji społeczno-ekologicznych. Skonstruowany został z myślą o wypracowaniu szerszego międzynarodowego programu badawczego z udziałem naukowców europejskich, amerykańskich i latynoamerykańskich.